

strani jezici

2354/3

U ovom broju:

- Osnovna načela nastave stranih jezika zacrtana na idejnoj platformi odgoja i obrazovanja X kongresa SKJ
- Sociolingvistika u razredu
- Nekoliko napomena o upotrebi infinitiva perfekta bez modalnog glagola u suvremenom engleskom jeziku
- Metodika
- Živa riječ
- Naša iskustva
- Kronika
- Prikazi knjiga
- Bibliografija

3

Casopis za unapređenje nastave stranih jezika • Izdaju Sekcija za strane jezike Hrvatskog filološkog društva i Školska-knjiga • Zagreb 1974.

Časopis izlazi četiri puta godišnje. Godišnja pretplata 30.— ND. Pojedini broj 7,50 d. Pretplate šaljite na adresu: Školska knjiga, Masarykova 28, 41000 Zagreb, Ziro račun broj 30107-601-103018

Glavni urednik:

Rudolf Filipović

Zamjenik glavnog urednika:

Antica Menac

Tajnik uređivačkog odbora:

Olja Perić

Članovi uređivačkog odbora:

Davorka Celmić (Naša iskustva) — Rudolf Filipović (Lingvistika i Diskusija) — Oktavija Gerčan (Naša iskustva) — Josip Jernej (Prikazi knjiga i Bibliografija) — Mirjana Jurčić (Metodika i Naša pošta) — Antica Menac (Lingvistika i Živa riječ) — Zlatko Muhvić (Kronika) — Miho Skljarov (Metodika)

Adresa uredništva:

Filozofski fakultet, Odsjek za anglistiku, soba B-013, Đure Salajca 3, 41000 Zagreb, telefon: 513-155, kućni 141

Tehnički urednik:

Željko Tomljanović

Lektor:

Mirko Cerovac

Korektor:

Ljubica Gašparović

Tisak:

Grafički zavod Hrvatske
Zagreb, Frankopanska 26

Sadržaj

- Davorka Celmić: Osnovna načela nastave stranih jezika zacrtana na idejnoj platformi odgoja i obrazovanja X kongresa SKJ 161

Lingvistika

- Louis Trimble: Sociolingvistika u razredu . . . 166
Stjepo Vojvoda: Nekoliko napomena o upotrebi infinitiva perfekta bez modalnog glagola u suvremenom engleskom jeziku 174
Natalija Radošević: Proučavanje pojava interferencije u nastavi ruskog jezika 185

Metodika

- Mirjana Vilke: Multimedijски pristup nastavi stranih jezika 189
Miho Skljarov: Jezična zornost 193
Oktavija Gerčan: Pop-muzika i nastava engleskog jezika 202

Živa riječ

- David Jolly: English Noises 206
Hosana Vujadinović: La prononciation de la voyelle -y- 209

Naša iskustva

- Snježana Franetović: Pokušaj obrade pop-pjesme u nastavi engleskog jezika u gimnaziji . . . 215
Nevenka Mihoković: Još jedan primjer obrade priče u slikama na njemačkom jeziku u VII razredu osnovne škole 218
Boško Milošević: Jezične zamke 222

Kronika

Prikazi knjiga

Bibliografija

strani jezici

God. III

1974.

Broj 3

OSNOVNA NAČELA NASTAVE STRANIH JEZIKA ZACRTANA NA IDEJNOJ PLATFORMI ODGOJA I OBRAZOVANJA X KONGRESA SKJ

U svakom društvu ciljevi odgoja i obrazovanja podliježu društveno-političkim kretanjima, a napose kad je u pitanju reforma koja prekida s ustaljenim gledanjima da učeniku treba dati što više informacija i znanja, i traži da učenik mora naučiti raditi i pripremati se za svoj životni zadatak.

Potrebe našeg društva koje je u stalnom razvitku, neprekidno traže kvalitetnije obrazovane kadrove pa je u tom smislu idejno zacrtana i postavljena nova reforma u okviru rada X kongresa SKJ.

Tom prilikom govorilo se o funkciji suvremenog odgoja i obrazovanja; postavljeni su ciljevi i zadaci i utvrđena njihova međuzavisnost jer sistem odgoja i obrazovanja treba da počiva na dugoročno i detaljno planiranoj strategiji obrazovanja; osim toga, dane su i smjernice kako ih ostvariti.¹

Na osnovu čvrsto definiranih općedruštvenih ciljeva:

- jednake mogućnosti za sve
- permanentno obrazovanje
- svima osigurati pravo upisa

razrađene su temeljne komponente koje su imanentne svim stupnjevima i svim nastavnim područjima pa tako i nastavi stranih jezika. Ako raščlanimo osnovne komponente, vidjet ćemo da se odnose na ličnost i ulogu učenika u novoj funkciji sistema odgoja i obrazovanja.

Osnovne komponente koje su imanentne svakom nastavnom programu odnose se na:

- odgoj i razvoj ličnosti za njegovu funkciju u samoupravljačkom društvu
- razvijanje pravilnog odnosa prema učenju i radu
- odgajanje pozitivnih osobina slobodnog i humanog čovjeka koji čini dio društvene zajednice.

Takva strategija obrazovanja traži i značajne promjene u strukturi i funkcioniranju sistema, što će se reflektirati u radikalnijim procjenama u nastavnim programima koji treba da budu:

- kvalitetniji i racionalniji

¹ »Opći ciljevi i zadaci odgoja i obrazovanja«, Mr J. Bulović, Zavod za unapređivanje stručnog obrazovanja SRH, 1974.

L. L. 2354/9

- suvremeni u pristupu nastavnom procesu (primjenjujući novu metodologiju i tehnologiju)
- postavljeni na novim odnosima između nosilaca nastavnog procesa.

S druge strane, traži se što veća otvorenost i fleksibilnost sistema odgoja i obrazovanja da može aktivno pratiti promjene i društvene tokove, ići u korak s tehnologijom i zadovoljavati potrebe proizvodnje, pri čemu treba uvijek nadograđivati novo, a već postignuto vrednovati i dalje razvijati.

U ovim okvirima treba zagarantirati i jedinstvenost sistema koji treba da je programski povezan i vertikalno i horizontalno te da u spiralnim krugovima ostvaruje cjelovitost školskog i vanškolskog obrazovanja.

Strategija odgoja i obrazovanja nalazi svoju praktičnu primjenu u utvrđivanju neposrednih ciljeva i zadataka u nastavnim programima svih nastavnih područja, pa tako treba pri postavljanju osnovnih principa na kojima se nastavni programi temelje utvrditi:

- kome su namijenjeni
- što treba postići (koje rezultate), koliko treba dati na pojedinom nivou i kako osigurati ostvarivanje ciljeva (utvrditi oblike i metode rada).

O tim stavovima treba voditi brigu i u suvremenom pristupu nastavi stranih jezika na svim nivoima i u svim nastavnim programima.

Dinamične promjene u našem društvu, brz razvitak znanja, nove tehnologije utječu na preobražaj društveno-ekonomskih odnosa, a kako su odgoj i obrazovanje u uskom sklopu sa svim tim promjenama, trebalo je razraditi i osnovne principe sistema odgoja i obrazovanja, a oni se temelje na idejnoj i političkoj koncepciji našeg društva.

Kako se ti principi reflektiraju u nastavi stranih jezika i kako postaju temeljem programa, potrebno je sagledati svako od tih načela zasebno i utvrditi odnose koji nastaju između ciljeva i zadataka u pojedinom programu.

Izgrađivanje dijalektičko-materijalističkog pogleda na svijet, prirodu i društvo treba da je u osnovi nastavnog programa i stoga ima vidnu ulogu u određivanju ciljeva i zadataka.

Prema tome cilj nastave stranih jezika ne može biti samo savladavanje vještine usmenog i pismenog razumijevanja, već ima širi odgojni i obrazovni značaj.

Obrazovni značaj. Eksplozija nauke, povećanje količine relevantnih znanja u svim područjima, ubrzavanje promjena u tehnologiji, razlike u privrednom, društvenom i znanstvenom razvitku sve više upućuju ne samo ljude nego i narode jedne na druge. Kontakti su među ljudima i društvenim zajednicama nemogući bez zajedničkog instrumenta komuniciranja. Usvajanjem novog ili novih jezika čovjek kao jedinka i kao član društvene zajednice povećava svoje potencijale spoznavanja novih sadržaja, a time istodobno i ukupan zbir znanja cijelog društva. Velik napredak sredstava informiranja utječe na stvaranje civilizacije koja sve više poprima svjetski karakter. Znanje stranih jezika omogućava razumijevanje vijesti, njihovo odabiranje, tumačenje i korištenje, praćenje razvoja znanosti i tehnologije drugih naroda, jednom riječju — uključivanje u svjetske tokove.

Uz tu komponentu treba naglasiti da je strani jezik jedan od instrumenta permanentnog obrazovanja svakog radnog čovjeka. Naša zemlja, koja se uklopila u međunarodnu podjelu rada, sve više traži stručnjake koji će biti u mogućnosti da prate suvremena kretanja na području znanosti i na

područjima raznih struka radi što bržeg transfera znanja, mogućnosti istupanja na međunarodnom tržištu te sudjelovanja na raznim znanstvenim skupovima.

Odgojni značaj. Naše društvo otvoreno je prema svijetu, a SFR Jugoslavija ima snažan politički utjecaj, posebno u politici nesvrstavanja, pa je i vodeća zemlja u borbi za jednakost među narodima i mir u svijetu.

Upravo zbog te otvorenosti prema svijetu naša omladina sve više dolazi u kontakt s ljudima iz raznih zemalja, a preko sredstava masovnih komunikacija — televizije, štampe, filma, radija itd. dobiva uvid u strane kulture i civilizacije.

Na tim koncepcijama postavljena je i osnova nastave stranih jezika koja uz komuniciranje na stranom jeziku omogućuje učeniku sagledavanje pojedinih aspekata i fenomena strane kulture onakvih kakvi zaista jesu, a ne klišeja koje mu često pruža film ili koji drugi masovni medij.

Putem nastave stranih jezika potrebno je upoznavati učenike s razlikama u sociološkim i ostalim područjima života neke zemlje u odnosu prema našoj zemlji te razvijati kritički stav učenika i upućivati ih kako vrednovati pojedine društvene fenomene.

Svrha učenja stranih jezika nije dakle samo komuniciranje na stranom jeziku, već upoznavanje i sagledavanje strane kulture, tj. ljudi i načina života u nekoj stranoj zemlji, kritički i objektivno, na osnovi dijalektičko-materijalističkog pristupa, a ne na osnovi propagandnih i kliširanih informacija. To pridonosi i razvijanju stavova učenika prema takvim informacijama i sprečavanju negativnog utjecaja tih informacija na učenike. Učenik s razvijenom kritičnošću prema takvim informacijama kasnije će i sam znati razlikovati prave vrednote od lažnih.

Osim toga, s poznavanjem stranog jezika mladi čovjek bit će bolji tumač politike svoje zemlje i njenog društvenog sistema kada se nađe izvan svoje zemlje.

Isto tako značajno je i načelo koje stavlja u prvi plan *odgoj i obrazovanje svestrane ličnosti na osnovi permanentnosti, što znači da se svaki čovjek u toku čitavog svog života osposobljuje za što aktivniju ulogu u društvu, jer je upravo čovjek nosilac svih brzih i stalnih promjena.*

Osposobljavanje čovjeka za takvu odgovornu funkciju traži:

- formiranje cjelovite, samostalne i savjesne ličnosti koja postaje centar i subjekt nastavnog procesa, sudionik i jednakopravni partner u radu i izvođenju nastave, a s time u vezi i nosilac odgovornosti za uspjeh ili neuspjeh.

Iz toga slijedi da nastavnici stranih jezika također moraju mijenjati svoje stavove i prihvatiti novu funkciju koja im daje složenu ulogu jer postaju ne samo organizatori i odgajatelji, već koordinatori, savjetnici, dijagnostičari, a prije svega suradnici svojih učenika odnosno studenata i jednakopravni partneri na zajedničkom zadatku.

Odgojno-obrazovni rad odgovoran je društveni zadatak, pa svi sudionici odgoja i obrazovanja moraju biti osposobljeni da zadovolje zahtjeve i potrebe društva za permanentnim pedagoškim i stručnim osposobljavanjem nastavnika, koji treba da pripremaju uključivanje učenika i studenata u sve vidove permanentnog usavršavanja.

Primjena inovacija, integrirani i multimedijски pristup nastavi stranih jezika s elementima kreativnog učenja, nova saznanja na području lin-

gvistike, primijenjene lingvistike, sociolingvistike, paralingvistike i njihovo ugrađivanje u nastavu nameće u stranim jezicima hitnu promjenu:

- sistema, načina i sadržaja redovnog obrazovanja nastavnika,
- obvezatno uključivanje u permanentno obrazovanje na individualnoj i na društveno organiziranoj osnovi u okviru odgojno-obrazovne ustanove, seminara, pedagoških centara i aktiva.

U tu svrhu treba maksimalno koordinirati rad svih faktora, nastavničkih škola i ustanova za unapređivanje nastave i permanentno obrazovanje nastavnika, kako bi se postigao jedinstven i dugoročni program usavršavanja nastavnika u cilju što efikasnije i racionalnije organizacije rada i planiranja, sve u svrhu što kvalitetnijeg odvijanja nastavnog procesa.

Sagledavajući već prije objašnjena načela ne možemo zamisliti sistem odgoja i obrazovanja bez usvajanja globalnosti sistema koja se odnosi na vertikalno i horizontalno povezivanje svih nastavnih ustanova od dječjih vrtića preko osnovnih i srednjih škola do fakulteta i ostalih znanstvenih ustanova.

S gledišta stranih jezika globalnost uvjetuje:

- koncipiranje suvremenih programa međusobno povezanih na svim nivoima, a usporedno s time izradu radnih materijala u cilju kontinuirane aktualizacije sadržaja rada i primjene suvremenih tokova i oblika rada
- funkcionalne programe za pojedine vrste, tipove i niveoe obrazovanja polazeći od proširivanja i nadgradnje pojedinih programa u spiralnim krugovima.

Globalnost sistema u stranim jezicima razumijeva nadalje prisutnost stranih jezika na svim školama i na svim nivoima obrazovanja jer je upravo strani jezik jedan od instrumenata permanentnog obrazovanja. Zato treba osigurati i

- kontinuirano učenje stranih jezika bez obzira na tip i vrstu škole ili na nivo obrazovanja.

U ovom kontekstu treba istaći nužnost jače suradnje u vertikalnom i horizontalnom zacrtavanju osnovnih ciljeva i zadataka nastave stranih jezika na pojedinim nivoima kako bi se postigla usklađenost i povezanost, što bi rezultiralo

- u solidnijoj osnovi za svaku nadgradnju u daljnjem stupnju učenja i
- u zajedničkom definiranju rezultata za pojedine niveoe.

Na taj način izbjegli bi se svi dosadašnji nesporazumi koji su u većini slučajeva proizašli upravo iz nepoznavanja nastavnih programa i iz neusaglašavanja u pristupu nastavi i metodama rada na pojedinim nivoima.

Pred nama je sada neposredni zadatak da na ovako postavljenim načelima razradimo ciljeve i zadatke i da ih ugradimo u programe, uklopimo u sadržaje nastave i popratimo ih radnim materijalima i odgovarajućim metodama i oblicima rada.

Očigledno je da nova strategija obrazovanja predstavlja značajne promjene i obuhvaća sve komponente sistema, pa nije dovoljno mijenjati samo nastavne programe i planove rada, već treba duboko zahvatiti u promjenu strukture nastavnog kadra, mijenjati unutrašnju organizaciju te osigurati bolje radne uvjete, maksimalno koristiti sve medije (film, televiziju, radio i dr.) te pratiti, razvijati i dalje usavršavati nastavni proces putem dugoročnih projekata koji uključuju eksperimente, izradu nastavnog materijala i usavršavanje nastavnika.

Reforma odgoja i obrazovanja velik je zadatak i zato treba u njega uključiti sve faktore te jedinstvenim i zajedničkim djelovanjem i zalaganjem nastojati što prije postaviti solidne temelje kako bismo što prije i što kvalitetnije ostvarili ciljeve i zadatke koji se pred nas postavljaju.

Svaka situaciona sredina razvijat će se prema vlastitim programima i potrebama, međutim razvoj treba da je uvijek usklađen sa svojom funkcijom u sistemu i općoj strategiji što rezultira u osnovnom zahtjevu reforme odgoja i obrazovanja:

NE SAMO MIJENJATI SISTEM, VEĆ MIJENJATI I LJUDE U SISTEMU.

Davorka Celmić

Međunarodni skupovi u god. 1975.

U idućoj godini održavaju se slijedeći međunarodni skupovi i sastanci s kojima želimo upoznati naše čitatelje:

8. *godišnji sastanak Internacionalnog društva profesora engleskog jezika (IATEFL)* održat će se od 2. do 5. travnja 1975. u Londonu. Tema sastanka je: »Razvoj vještine čitanja u nastavi engleskog kao stranog jezika«.

Zajednički godišnji sastanak *Evropskog lingvističkog društva (Societas Linguistica Europaea)* i *Lingvističkog društva Velike Britanije (Linguistics Association of Great Britain)* održat će se od 6. do 8. travnja 1975. na sveučilištu u Nottinghamu, Velika Britanija. Plenarna predavanja posvećena su zajedničkoj temi »Jezične varijante i interlingvistički kontrast«.

U okviru djelatnosti *Međunarodnog udruženja nastavnika ruskog jezika i književnosti (MAPRJaL)* održat će se u travnju 1975. u Velikom Trnovu, u organizaciji Udruženja bugarskih rusista i Velikotrnnavskog sveučilišta, drugi međunarodni simpozij na temu »Lingvističke osnove i metodički problemi interferencije pri učenju ruskog jezika kod Slavena«. (Prvi simpozij na tu temu, kojega su materijali u cijelosti objavljeni u posebnom zborniku, održan je 1971. god., te će drugi simpozij moći pokazati, s kakvim je rezultatima problematika dalje proučavana.)

Međunarodno udruženje nastavnika ruskog jezika i književnosti (MAPRJaL) održava u srpnju 1975. god. u Moskvi *II međunarodnu olimpijadu* učenika koji se natječu u znanju ruskoga jezika. Prva takva olimpijada održana je u Moskvi 1972. god., i u njoj je, među sudionicima iz 16 zemalja, bilo i 6 jugoslavenskih srednjoškolaca. Na *II olimpijadi* sudjelovat će ukupno 150 učenika, od toga 9 Jugoslavena — pobjednika na saveznom natjecanju, koje će se u Jugoslaviji (još nije odlučeno u kojoj republici i gradu) održati u svibnju 1975. godine.

4. *Međunarodni kongres primijenjene lingvistike* koji organizira AILA održava se od 25. do 30. kolovoza na sveučilištu u Stuttgartu, Savezna Republika Njemačka. Unutar kongresa radić će 15 sekcija i veći broj radnih grupa.

Savez slavističkih društava Jugoslavije organizira u okviru Međunarodnog udruženja nastavnika ruskog jezika i književnosti (MAPRJaL) krajem rujna 1975. god. u Zagrebu međunarodni simpozij »Metodološka problematika kontrastivnog opisa ruskog i materinskog jezika«. Na simpoziju će sudjelovati lingvisti iz raznih zemalja koji se bave kontrastivnim proučavanjem ruskog kao stranog jezika i drugih jezika kao materinskih.

12. *Svjetski kongres Međunarodne federacije profesora stranih jezika (FIPLV)* održava se od 27. do 29. studenog 1975. u Washingtonu, SAD. Okvirna tema kongresa jest: »Nastava stranih jezika — zašto?«. Ovo je prvi kongres Međunarodne federacije koji se održava izvan Evrope.